

COVID-19 Salgın Sürecine İlişkin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi (ÇOMÜTF) Deneyimi

Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Medicine (ÇOMÜTF) Experience Regarding the COVID-19 Outbreak Process

Tamer DEMİR* (ORCID ID: 0000-0001-8998-5835)

Ayşen Melek AYTUĞ KOŞAN* (ORCID ID: 0000-0001-5298-2032)

Çetin TORAMAN* (ORCID ID: 0000-0001-5319-0731)

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çanakkale

Sorumlu Yazar: Cetin Toraman. E-posta: toramanacademic@gmail.com

Özet

Aralık 2019'dan itibaren tüm dünya COVID-19 küresel salgını ile aktif biçimde mücadele etmek zorunda kalmıştır. Birçok ülkeyi etkileyen hastalık Türkiye'de de 16 Mart 2020 itibarı ile örgün eğitime ara verilmesine, insanlar arasında fiziksel izolasyonu, olağan üstü bazı önlemlerin alınmasını gerekli kılmıştır. Bu olağan üstü önlemler hayatın birçok alanını etkilemiştir. Bunlardan biri de eğitim öğretim faaliyetleridir.

Bu olgu sunumu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesinin (ÇOMÜTF) eğitim yönetimi kadrosuyla bu olağan üstü koşullara uyum sağlama, üstesinden gelme, olanakları en verimli şekilde kullanma ve 2020-2021 Eğitim Yılı ve sonrası için almaya çalıştığı önlemleri ve çabasını yansıtmayı amaçlamıştır.

Anahtar sözcükler:

COVID-19,
Eğitim Deneyimi,
Tıp Eğitimi

Keywords:

COVID-19,
Experience of Education,
Medical Education

Gönderilme Tarihi

Submitted:07.08.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 19.10.2020

Abstract:

As of December 2019, the world has had to actively struggle with the global epidemic of COVID-19. With the disease affecting many countries, emerged in Turkey on March 16 2020, and interrupting formal education, physical isolation among people has necessitated the implementation of some extraordinary precautions. These extraordinary precautions have affected various areas of life. One of these areas is educational activities. This case report aimed to reflect the measures and efforts of Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Medicine (ÇOMUTF) to adapt to these extraordinary conditions, overcome them, use the facilities in the most efficient way and to take these

measures and efforts for 2020-2021 Academic Year and beyond.

Kıyite:Demir T, Aytug Kosan AM, Toraman C. COVID-19 Salgın Sürecine İlişkin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi (ÇOMÜTF) DeneyimiTıp Egitimi Dunyasi. 2021;20(60-1):16-20

Giriş

Bu olgu sunumu 11 Mart 2020 tarihinde Türkiye’de görülen ilk COVID-19 vakası ve 16 Mart 2020 tarihinde örgün eğitime ara verilmesi sonrasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesinin (ÇOMÜTF) yaşadığı eğitim deneyimini ele almıştır.

COVID-19 Salgın Sürecinde ÇOMÜTF Eğitim Programının Yürütülmesi

ÇOMÜTF mezuniyet öncesi eğitim faaliyetlerini, eğitim yılı başında planladığı ve programladığı biçimde yürütmekte iken 16 Mart 2020 itibari ile örgün eğitime ara verilmiştir. Fakülte bu tarih itibariyle ilk önce Dönem 1, 2 ve 3 için sene sonuna kadar yürütülemeyen ders kurulları, bu ders kurulları kapsamında yer alan öğrenim hedefleri doğrultusunda yapılandırılmış eğitim uygulamalarını (sunumlar, mesleki beceri uygulamaları, laboratuvar uygulamaları, olgu tartışmaları, paneller vb.); Dönem 4, 5 ve 6 için de yarıda kalan, tamamlanamayan stajları belirlemiştir. Fakülte, YÖK’ten gelen çevrimiçi eğitimin başlatılması konusunda ÇOMÜ Senato Kararı alınmadan önce Fakülte Eğitim Komisyonunda eğitim yönetimi kadrosu ile “tıp eğitiminin” çevrimiçi olarak verilip verilemeyeceğine ilişkin görüşler olgunlaştırıp üniversite senatosuna sunmuştur. Bu süreçte Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi (ÇOMÜ SUAM) pandemi hastanesi olarak görevlendirilmiştir. Her ne kadar hem üniversite rektörlüğü hem de başhekimlik tarafından “ÇOMÜ SUAM’ın ilk görevinin eğitim vermek olduğu” gerekçesi ile pandemi hastanesi olmak yönünde olumlu görüş sunulmamasına karşın hastane pandemi hastanesi olarak hizmet sunmaya başlamıştır. Bu nedenle ÇOMÜ senatosu tarafından ÇOMÜTF’nin çevrimiçi eğitimde senkron

eğitimden muaf, asenkron eğitimi vermekle yükümlü olması kararı çıkmıştır. Bunun nedeni pandeminin ilk günlerinde hasta sayısının ne kadar yüksek olacağı ile ilgili belirsizlik olması, ÇOMÜTF’de görevli tüm öğretim üyesi doktorların pandemide görev yapabileceği olasılığıdır.

Çanakkale genelinde pandemide beklenenden daha az sayıda hasta yükü oluşmuş ve tüm öğretim üyesi doktorlar süreçte aktif görev almamıştır. Bunun üzerine ÇOMÜTF Eğitim Komisyonunda TEPDAD’dan gelen öneriler de dikkate alınarak Dönem 1, 2, 3, 4 ve 5’te asenkron eğitimin yanında; canlı sunumlar, kitap önerileri, video linkleri ile eğitim içeriğinin zenginleştirilmesi, Dönem 4 ve 5’te interaktif hasta tartışmaları, klinik problem çözme oturumları, ek okuma materyalleri ve ödevler ile eğitimlerin zenginleştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca pandemi nedeni ile iş yoğunluğu artmamış olan öğretim üyeleri de Microsoft Teams uygulaması aracılığıyla senkron dersler vermeye başlamıştır.

ÇOMÜTF Eğitim Yönetiminin süreçte aldığı geniş katılımlı çalışma ve önlemler;

- 20.03.2020 tarihli eğitim komisyonu toplantısında “uzaktan eğitimin, tıp eğitiminde yer alan becerilere yönelik öğrenim hedeflerinin kazandırılmasında yeterli olamayacağına” dair kaygılar dile getirilmiştir. Pandeminin seyri bilinmemekle birlikte yaz aylarında öğrencilerin okula dönmesi ile yoğunlaştırılmış eğitim ile bu becerilerin kazandırılması yönünde kararlar alınmıştır.
- 09.04.2020 tarihli eğitim komisyonunda yaz döneminde uygulanacak olası yoğunlaştırılmış eğitimin planlaması yapılmış ve karara bağlanmıştır.
- 27.04.2020 tarihli eğitim komisyonunda YÖK’ün ön hekimlere ilişkin aldığı kararı doğrultusunda gerekli planlamalar yapılmış,

önlemler alınmıştır. Tıp fakültesi akredite bir fakülte olduğu ve kendisini uluslararası düzeyde akredite eden TEPEAD'ın önerileri doğrultusunda eğitim içerik ve materyallerinin zenginleştirilmesi için gerekli önlemleri almıştır.

• 11.05.2020 tarihli eğitim komisyonunda, ön hekimlerin kalan eğitimlerini tamamlayacakları, kalan stajlarını alacakları Sağlık Bakanlığı hastaneleri ve ASM'lerle ilgili gerekli yazışmaların yapılması kararı ile gerekli önlemler alınmıştır.

Birçok önlemi almaya ve eğitime ilişkin olabildiğince öngörülü olmaya çalışan ÇOMÜTF ve Eğitim Yönetimi yukarıda sıralanan hazırlıkları yapmışken YÖK'ten gelen kararla öğrencilerin yaz döneminde üniversitelere gelmeyeceği ve çevrimiçi olarak sınavların yapılması, eğitim yılının kapatılması kararı gelmiştir. Bu durumda Fakülte, literatürde destekleyici eğitim programı (1) olarak yer bulan esasları referans almış ve yeni bir kararla alınamayan stajların klinik beceri uygulamaları için 2020-2021 Eğitim Yılında, eğitim fırsatı verilmesi, alınamayan stajların seçmeli staj olarak alınması, uygulanamayan mesleki becerilerin ise bir sonraki yıl programına aktarılması, Dönem 1 ve 2 laboratuvar uygulamalarının bir sonraki yıl seçmeli laboratuvar uygulamaları adı altında seçmeli ders havuzuna katılması kararlarını almıştır.

COVID-19 Salgın Sürecinde ÇOMÜTF Eğitim Yönetimi

ÇOMÜTF'de tıp eğitimi adına alınacak kararlarda Fakültenin eğitim yönetimi ile ilgili kurul ve komisyonlarının aktif çalıştırılması, veriye dayalı planlamaların yapılması esastır. Bu nedenle Fakülte Yönetimi özellikle Tıp Eğitimi AD'nin de süreçte aktif çalışmasını çok önemsemiştir. Tüm kararlar ÇOMÜTF Eğitim Komisyonunda tartışılarak alınmış ve daha sonra

Fakülte Kurulunda nihai karara bağlanmıştır. Eğitim Komisyonuna öğrenci temsilcilerinin online olarak da olsa mutlaka katılımı sağlanmıştır.

Program Değerlendirme Komisyonu süreçte Akın (2) tarafından geliştirilmiş 2x2 başarı yönelimleri ölçeği aracılığı ile ÇOMÜTF öğrencilerinin başarı yönelimlerini, Fisher ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, Şahin ve Erden (3) tarafından Türkçeye uyarlanmış Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Ölçeği ile hazırbulunuşluk düzeylerini, Tuckman tarafından üniversite öğrencilerinin erteleme eğilimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş, Uzun Özer, Saçkes ve Tuckman (4) tarafından Türkçeye uyarlanmış "Tuckman Akademik Erteleme Ölçeği" ile akademik erteleme davranışlarını belirleyerek pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecini etkili biçimde planlamaya çalışmıştır.

Pandemi sürecinde online/çevrimiçi öğretim uygulamaları sürdürülürken ÇOMÜTF öğrencilerinin başarı yönelimlerinde öğrencilerin performans amaç yöneliminden çok öğrenmeye odaklı amaç yönelimine sahip olduğu belirlenmiştir. "Öğrenmeye odaklı amaç yönelimli" öğrenciler "performans amaç yönelimine" sahip öğrencilere kıyasla daha çok içsel motivasyona, motivasyonel kararlılığa, öz denetime sahip bireylerdir. Hemen hemen her dönemde öğrencilerin motivasyonel kararlılık düzeyleri birbirine yakın olmakla birlikte en yüksek motivasyonel kararlılık Dönem I ve III öğrencilerinde iken en düşük Dönem VI öğrencilerindedir. Özellikle pandemi döneminde ön hekimlik dönemindeki öğrencilerimizin motivasyonel kararlılıklarının düşmesi düşündürücü bir bulgu olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda fakülte genelinde önlemler alınmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerin özyönetimli öğrenme hazırbulunuşluk düzeyleri birbirine yakın

olmakla birlikte en yüksek özyönetimli öğrenme hazırbulunuşluğu Dönem III öğrencilerinde iken en düşük Dönem VI öğrencilerindedir. Ön hekimlerin özyönetimli öğrenme hazırbulunuşluk düzeylerinin diğer dönemlerden düşük olması ve özellikle motivasyonel kararlılık düzeyinde de ön hekimlerin motivasyonel kararlılıklarının düşmesi, bu iki bulgu bir araya geldiğinde ilgi çekici bulunmuştur. Bu iki bulgunun TUS'a hazırlık ya da pandemi gibi olası koşullarla ilişkisinin olup olmadığına dair araştırma planlaması yapılmasına karar verilmiştir. ÇOMÜTF öğrencilerin özkontrol hazırbulunuşluk düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Akademik erteleme bakımından ÇOMÜTF öğrencilerinde sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının azaldığı belirlenmiştir. Bu sonuç üzerinde, özellikle pandemi döneminde, online sınav uygulamaları yapılmasının etkisi olup olmadığına araştırılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

COVID-19 Salgın Sürecinde ÇOMÜTF Ölçme ve Değerlendirme

14.05.2020 tarihli eğitim komisyonunda YÖK'ten gelen kararlar doğrultusunda öğrencilerin yıl sonu başarılarının online sınavlarla değerlendirilmesi adına gerekli planlama yapılmış, online sınavlar izleme ve değerlendirme komisyonunu oluşturulmuştur. Aynı toplantıda pandemi dönemine özel ölçme ve değerlendirme esasları belirlenmiş, sınavların aksamadan, hiçbir öğrenci mağdur edilmeden yürütülmesi adına gerekli önlemler alınmıştır. Yine aynı toplantıda online sınavların tarihleri kesin olarak belirlenmiş, öğrencilere hemen duyurulmuştur. ÇOMÜTF Tıp Eğitimi AD'de görevli iki öğretim üyesinin ölçme ve değerlendirme alanında uzmanlıkları

bulunmaktadır. Fakülte Kurulu kararı ile oluşturulan online sınavlar izleme ve değerlendirme komisyonuna ÇOMÜTF Tıp Eğitimi AD öğretim üyeleri, Eğitim Başkoordinatörü ve Eğitim Birimi Sekreterliği görevlendirilmiştir. Ek olarak komisyon öğrenci temsilcisi ile aktif iletişim halinde olmuştur.

Komisyon farklı zamanlarda farklı dönemlerden sırasıyla 200, 600, 70, 400 öğrencinin katılımı ile dört farklı deneme sınavı gerçekleştirmiştir. Bu deneme sınavlarının amacı ÜBYS sınav modülü ve Microsoft Teams ile Forms uygulamalarının sınavlarda nasıl çalıştığını test etmek, herhangi bir sorun yaşamadan yıl sonu sınavlarını gerçekleştirmek olmuştur. Bu deneme sınavları sonunda yaşanan sorunlar vakit kaybedilmeden Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığına rapor biçiminde bildirilmiştir. Aynı komisyon sınav programına göre ilan edilen sınavlar başlamadan sınav yapmakla sorumlu dönem, kurul ve staj eğitim sorumlularına üç farklı oturumda çevrimiçi sınav yürütme eğitimi vermiştir.

COVID-19 Salgın Sürecinin Kalıcı Etkileri ve 2020-2021 Eğitim Yılına Dair Alınan Önlemler ÇOMÜTF Yönetimi, iç paydaşların etkin katılımı ile bir yandan YÖK tarafından fakülterele gönderilen "Küresel Salgında Yeni Normalleşme Süreci Rehberi" vb. yazıları, diğer yandan akredite bir fakülte olarak TEPDAD'ın rehberliğini yakından takip etmektedir. Pandemi devam etsin ya da etmesin çevrimiçi eğitimin gündemimizde olacağı gerçeğinden yola çıkılmaktadır. Eğitim programı çevrimiçi olarak verilebilecek dersler ve sürecin yönetimi için gerekli kaynaklar açısından tekrar değerlendirilmektedir. Bu yolla fakülte ve hastane içi eğitim ortamlarında, yani fiziksel ortamlarda öğrenci yoğunluğunun güvenli sınırlarda tutulması planlanmaktadır.

Yaşanan pandemi süreci, öğretim üyeleri ve öğrencilerin uzaktan eğitim ve ilgili eğitim teknolojileriyle karşılaşmalarını beklenenden / planlanandan daha hızlı ve yoğun olmasını gerekli kılmıştır. Bu süreçlere ilişkin öğrenci ve eğitimcilerden farklı ortamlarda görüşler alınmıştır. Yaşanan bu sürecin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri, geliştirme ve iyileştirmeye yönelik öneri ve görüşler, farklı disiplinlerle iş birliği alanlarının ortaya konulması konularında bilimsel çalışma ve araştırmalar yapılması da fakültenin gündeminde yer almaktadır.

Yeni koşullara uyum ve eylemlere bir örnek de Dönem 6 oryantasyon eğitiminden verilebilir. Her yıl yüz yüze gerçekleştirilen eğitim 20.07.2020 tarihinde çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Fakülte Yönetimi 2020-2021 Eğitim Yılı ön hekimlerinin, TEPDAD, TEGED ve Türk Tıp Eğitimi Derneği iş birliği ile hazırladığı İntörn Hekimlere Yönelik COVID-19 Kursuna online olarak katılmalarını ve sistemin verdiği sertifikayı almalarını talep etmiştir.

Diğer yandan ÇOMÜTF yönetimi ve Tıp Eğitimi AD yeni koşulların, yeni kurallar getirdiği gerçeğinden koşullara uyum sağlamak adına bazı planlamalar yapmıştır. Bunlardan en önemlisi, ÇOMÜ Uzaktan Eğitim Merkezi ile öğretim üyelerine yönelik sertifikalı olarak “Çevrimiçi Ortamlarda İçerik Hazırlama ve Uzaktan Öğretim Yeterliği” üzerine eğitim planlamasıdır. Bu eğitimler 2020 Ağustos ayında başlatılmıştır. Fakülte “Alternatif Öğretim Yöntemleri Komisyonunu” oluşturmuştur. Komisyon aracılığı ile 2020-2021 Eğitim Yılında çevrimiçi ortamda küçük gruplarla öğrenci merkezli öğrenme uygulamalarını hayata geçirmek gibi bazı eylemleri planlamıştır.

Sonuç

Yaşanan zorluklar bir kriz olarak anlamlandırılabilirdiği gibi bir fırsat olarak da anlamlandırılabilir. Akredite olmanın ÇOMÜTF’ye kazandırdığı kazanımlardan birinin zorluklar karşısında eğitim yönetiminin esnek davranma, alternatifler üretebilme, planlar yapıp planlamalarına sadık kalabilme, krizi fırsata dönüştürmeyi başarabilme kabiliyeti olduğu söylenebilir. Eğitim kurumları; çağın gereklerine uyabilmelidir, sürekli gelişimi hedeflemelidir, öğretim üyelerinin öğretim becerilerinin geliştirilmesi anlamında her fırsatı etkin kullanılmalıdır, paydaş görüşlerini zor zamanlarda da aktif biçimde alabilmelidir. Fakülte bu anlamda da bir sınav daha vermiştir. Sınavlardan başarı ile çıkmak motive edici bir sonuca dönüşmektedir. Tıp fakülteleri yalnız değildir. TEPDAD tüm tıp fakülteleri için bir öğrenme yoldaşdır. Her dönemde önerileri ile tıp fakültelerinin destekçisi olmuştur. Üniversite deneyim paylaşımları da göz ardı edilemeyecek düzeyde anlamlıdır. ÇOMÜ’nün de içerisinde bulunduğu Trakya Üniversiteler birliğinin etkin deneyim paylaşımında üstlendiği rol pandemi döneminde yine öğretici bir nitelik kazanmıştır. Üniversitelerin, özellikle de tıp fakültelerinin ortak çalışmalar yapmayı öğrenmesi, deneyim paylaşımları yapması, bölgesel birlikler oluşturması zor zamanlarda fazladan kazanımlara dönüşebilmektedir.

Kaynaklar

1. Posner GJ. Analyzing the Curriculum. The USA: McGraw-Hill, Inc. 1995.
2. Akın A. 2x2 başarı yönelimleri ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006, 12; 1-13.
3. Şahin E, Erden M. Özyönetimli öğrenmeye

hazırbulunuşluk ölçeğinin (ÖYÖHÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Education Sciences, 2009, 4(3); 695-706.

4. Uzun Özer B, Saçkes M, Tuckman BW. Psychometric properties of the Tuckman procrastination scale in a Turkish sample. Psychological Reports: Measures & Statistics, 2013, 113(3); 874-884.